

ЧАСТИНА 2

Соціальна сфера: виклики та новації. Зелена економіка

УДК 331 : 378

Лопушняк Г. С.

д.е.н., професор, завідувач кафедри, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Скидан М. І.

аспірант, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ТРАНСФОРМАЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ І ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Глобальні пандемічні виклики та загострення геополітичної ситуації в Україні торкнулися усіх сфер життєдіяльності суспільства, змусили їх трансформуватись, адаптуючись до нових реалій. Ринок праці та вища освіта також відреагували на нестабільність і загрози, які виникли.

Проблематика ринку праці перебуває під пильною увагою вітчизняних науковців, серед них: Аксьонова І. В. [1], Герасименко О. О., Колот А. М. [3], Маршавін Ю. М. [5] та інші. У той час як вища освіта знайшла відображення у наукових дослідженнях таких вчених: Ісаєвої О. С. [2], Мосьпан Н. В. [6], Рибчанської Х. В. [4] та інших.

Ринок праці та вища освіта є, без перебільшення, динамічними системами, які невпинно змінюються, адаптуються під нові умови, що власне посилює актуальність окресленої проблеми, тобто необхідність дослідження цих трансформацій в умовах сучасних пандемічних та геополітичних викликів.

Ринок праці та сфера надання освітніх послуг зазнають змін під впливом великої кількості факторів, з-поміж них можемо виокремити наступні:

- економічні (економічна ситуація в країні, стабільність та стійкість народного господарства, пріоритетні сектори економіки, попит на спеціалістів);
- соціальні (демографічна ситуація, гендерно-вікова структура, міграційні процеси, якість робочої сили);
- політичні (стратегічні вектори розвитку країни, геополітична ситуація);
- правові (зміни у законодавчій сфері);

- технологічні (новації та продукти науко-технічного прогресу, глобалізаційні процеси).

Слід наголосити, що кілька негативних подій останніх років кардинально змінили ринок праці та сферу надання освітніх послуг як у глобальному вимірі, так і в Україні зокрема. Відтак, першою відзначимо вплив поширення пандемії коронавірусу COVID-19 на ринок праці України. Через специфічність шляхів поширення хвороби, були запроваджені відповідні обмеження, які перш за все стосувалися необхідності дотримання соціальної дистанції. Врешті зазначене стало вирішальним фактором для переведення працівників на дистанційну зайнятість, у випадках, коли це можливо і не перешкоджає встановленим процесам організації. Із переходом бізнесу в он-лайн більш затребуваними стали спеціалісти, робота яких напряду пов'язана з мережею Інтернет. Також відзначимо, що значно підвищились вимоги до працівників, зокрема їх цифрових компетентностей.

Від початку пандемії та введення карантинних обмежень (березень 2020 р.) кількість зареєстрованих вакансій на ринку праці помітно скоротилась. Згідно даних офіційної статистики [8, с. 18] у квітні 2020 р. їх кількість відповідала позначці 43,0 тис. од., що становить лише 51,3% відносно попереднього місяця. У той час, як у 2019 р. спостерігалась наступна ситуація: 105,7 тис. вакансій було у квітні, що становило 86,3% показників березня. Загалом зберігається певна закономірність у кількості вакансій протягом року, однак суттєве зменшення вакансій у 2020 р., пов'язано саме із карантинними обмеженнями. Наслідком описаної ситуації стало зростання кількості безробітних, поглибилась проблема прихованого безробіття.

Вища освіта також трансформувалась у процесі пристосування до обмежень, пов'язаних із поширенням пандемії. Відтак в якості реагування заклади вищої освіти перейшли на змішаний або дистанційний режим надання освітніх послуг.

Друга подія, яка наклала відбиток на всю життєдіяльність населення і Україну цілому — посилення військової агресії з боку Російської Федерації проти України. На ринку праці поглибився дисбаланс між попитом і пропонуванням. На початку квітня 2022 р. на 1 вільне робоче місце в середньому по Україні претендувало 9 безробітних, у порівнянні із 2021 р. — 6 претендентів. Найбільш відчутною є нестача кадрів у сфері житлово-комунального господарства, добувній промисловості та галузі освіти [7], що головним чином пов'язано із необхідністю відновлення пошкоджених чи зруйнованих об'єктів інфраструктури. Для учасників усього ринку

праці, і для освітян зокрема, постало досить складне завдання знаходження «war-life balance», тобто досягнення бодай найменшої психологічної рівноваги між переживаннями і емоційною нестабільністю, пов'язаними із військовими подіями, та звичним, наскільки це можливо в наявних умовах, життям.

Говорячи про вищу освіту варто вказати на такі аспекти її функціонування. Заклади вищої освіти України разом зорганізувались з метою забезпечення по можливості всіх здобувачів освітніми послугами, таким чином здобувач може скористатися внутрішньою академічною мобільністю. Світова академічна спільнота теж стала на захист України через такі заходи: надання можливості продовжити навчання в іноземних закладах, науково-педагогічним працівникам взяти участь у стажуванні, грантових можливостях, стипендіальних програмах тощо. Також надано доступ до деяких наукометричних баз, дистанційних освітніх курсів зарубіжних закладів, у т. ч. і на безоплатній основі. На жаль, подекуди через відсутність покриття мережі Інтернет, відповідного гаджету здобувачі не мають змоги реалізувати своє право на отримання освіти, а працівники закладів — у повній мірі право на працю.

Варто наголосити, що взаємозв'язки між ринком праці та сферою надання освітніх послуг є надзвичайно тісними. З одного боку досліджені вище тенденції ринку праці, наявність вакансій сигналізують закладам вищої освіти, спеціалісти яких сфер економіки є затребувані на сучасному етапі розвитку суспільства, тобто які спеціальності є актуальні, які освітні програми варто відкривати, які компетентності має опанувати здобувач під час навчання, яким чином будувати стратегію розвитку вищої освіти тощо. А з іншого боку, від рівня якості надання освітніх послуг залежить яким врешті буде випускник, тобто майбутній спеціаліст на ринку праці.

Без сумніву, ефективна взаємодія ринку праці та ринку освітніх послуг — це рівновага за якої зазначені сторони чітко розуміють потреби одна одної і співпрацюють між собою, прикладом такого партнерства можемо назвати запровадження дуальної освіти — виду освіти, яка органічно поєднує в собі навчання і практичну реалізацію навиків вже безпосередньо на робочому місці. У результаті отриманий синергійний ефект від співпраці є міцним підґрунтям для збалансованого розвитку України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аксьонова, І. В. Структурно-динамічний аналіз ринку праці України: виклики сьогодення. *Економіка та суспільство*. 2021. №25. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-20>

2. Ісаєва О. Вектор реформування вищої освіти в умовах глобальних викликів. *Молодь і ринок*. 2021. №7–8. С. 29–32.

3. Колот А. М., Герасименко О. О. Сфера праці в умовах глобальної соціоекономічної реальності 2020: виклики для України. URL: <http://projects.dunghd.com/bitstream/handle/2010/33773/16344.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

4. Лопушняк Г. С., Рибчанська Х. В. Вища освіта України: державне регулювання та перспективи розвитку: монографія. Львів: Ліга Прес, 2018. 283 с.

5. Маршавін Ю. М. Модернізація державної політики ринку праці як фактор подолання соціально-економічної кризи в Україні. *Social and Labour Relations: Theory and Practice*. 2019. Vol. 9. Issue 1. С. 37–49.

6. Мосьпан Н. Трансформація національної вищої освіти під час пандемії COVID-19 очима студентів та викладачів. *Освітній дискурс*. 2021. №35. С. 141–153.

7. Попит та пропозиція на зареєстрованому ринку праці у січні–березні 2022 року. URL: https://www.dcz.gov.ua/sites/default/files/infodata/03_2022_popyt_i_propozycja_na_rynku_praci.pdf

8. Ситуація на ринку праці та діяльність державної служби зайнятості у січні–лютому 2021 р. URL: https://www.dcz.gov.ua/sites/default/files/infodata/sytuacija_na_rp_ta_diyalnist_dsz_robocha_syla_2021_rik.pdf

УДК 658

Ащеулов Б.С.

здобувач вищої освіти,

Центральноукраїнський національний технічний університет

Науковий керівник: Фоміна Т.В.

к.е.н., доцент, Центральноукраїнський національний

технічний університет

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄДНАНЬ СПІВВЛАСНИКІВ БАГАТОКВАРТИРНИХ БУДИНКІВ

Ринкові перетворення та приватизаційні процеси зумовили виникнення потреби у пошуку ефективних способів управління багатоквартирними будинками. Наряду з іншими, одним із інноваційних способів управління багатоквартирними будинками є Об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, діяльність та правовий статус яких закріплено на законодавчому рівні.